

Διὰ τὴν δώσω τέλος εἰς ταύτην τὴν διάλεξιν φέρω τινὰ εἰκασίαν καὶ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐξεδόθησαν τὰ τῶν Ἀκαρνάνων ταῦτα ψηφίσματα. Νομίζω νὰ μὴν ἀπατῶμαι πολὺ, τὸ ἐνδόσιμον λαμβάνων ἐκ τῶν δύο ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῶν τιμωμένων μὲ τὴν προξενίαν Ῥωμαίων, διὰ νὰ συμπεράνω ὅτι ὁ χρόνος οὗτος συμπίπτει αὐτοῦ περίπου κατὰ τὰ μέσα τῆς δευτέρας τῶν πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων, τότε ὅτε καὶ οἱ Ἀκαρναῖες αὐτόνομοι εἰσέτι ἦσαν, καὶ αἱ θωρηκαὶ μορφαὶ τῆς διαλέκτου τῶν δὲν εἶχον ἀρχίσῃ εἰμὴ κατ' ὀλίγον νὰ ὑπέρχωνται τὰς ἀττικὰς, τὰς ὁποίας εἰς ὅλον τὸ ὕστερον ἐκ τῆς ἐπιβροῆς τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς κλεινῆς πόλεως τῆς Παλλάδος, παρεδέχθησαν εἰς τὰς δημοσίαις γραφαῖς τῶν ἀπανταχοῦ οἱ ἑλληνικοὶ λαοὶ σύμπαντες.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΦΙΛΗΤΑΣ Ι. Δ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΡΕΡΓΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ***

Ἡ ἱστορία τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας, ὡς ἡ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος, δὲν ἀμοιρεῖ σελίδων οὔτε δόξης, οὔτε καταστροφῶν.

Εὐρὺ δὲ καὶ σπουδαῖον τὸ στάδιον τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, διότι προηγήθη αὕτη τῆς τοῦ ἔθνους καὶ προητοίμασε τὴν παλλίγγενεσίαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα οὔτε νὰ ἐνδιατρίψω περὶ τινὰ ἐποχὴν τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, οὔτε τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα συγγραφέως τινὸς ἢ διδασκάλου ὀνομαστοῦ τοῦ γένους νὰ ἐξιστορήσω.

Γράφω πᾶρεργά τινὰ τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας πρὸς μνημόσυνον τῶν φιλομαθῶν ἐκείνων καὶ, τίς οἶδε, μεγαλοφυῶν νέων, οὓς ἄωρος θάνατος ἢ σκληρὰ τις ἀνάγκη, ἀφῆρπασεν ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος.

Ἡ σελὶς μου λοιπὸν εἶναι σελὶς ἀπλῆς μελαγχολίας καὶ δακρύων. Θέλω μνημονεύσει νεανίου τινὸς, γενομένου ἁώρως θύματος σκληροῦ πεπρωμένου, ὅπως ἐγένοντο καὶ τινες ἄλλοι, ὧν μόνις σήμερον γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα. Ἐάν δὲ οὗτοι, οὓς ἐγὼ γινώσκω, ὁ Σμυρναῖος ποιητὴς *Εὐγένιος Πασχάλης*, εἰκοσαετῆς ἀποθανὼν, ὁ ἐν Σύρῳ ἀποθιώσας *Ῥήγας*, συντάκτης τινὸς ἐφημερίδος, τῆς *Μούσης*, ὁ πολυμαθὴς Κερκυραῖος Α. Μυρομμάτης, ὅστις μόνις τριακοντούτης ἠρπάγη ἀπὸ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅπου διεκρίθη ὡς ἀριστος καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ

τῶν μαθηματικῶν, καὶ τέλος ὁ Πελοποννήσιος Δημοσθένης Βαλαβάνης, ἐν Ἀθήναις ἐκμετρήσας τὸ ζῆν πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἐκ φθίσεως, διότι ἤθελε νὰ προετοιμάσῃ δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν γηραιάν μητέρα του, ἀσφαλῆ τινὰ πόρον ζωῆς· ὁ ποιητὴς οὗτος, διὰ τινος δημοτικοῦ ᾠσματος, ἐπιγραφομένου «*Ὁ Τάφος τοῦ Κλέπτου*» ὑπέσχετο νὰ κοσμήσῃ τὸν ἀρτιφυῆ κήπον τῆς Νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Ἄλλοι ἴσως γράψωσι τὸν βραχὺν, τὸν πολυστένακτον βίον τῶν προμνησθέντων ἴσως εὐσεβῆς χεὶρ συλλέξῃ ποτὲ εἰς τεφροδόχον κάλπην τὴν νοσητικὴν, οὕτως εἰπεῖν, κόνιν τῶν τεθνεώτων, καὶ ἀνεγείρῃ ταπεινὴν στήλην ἐπιτάφιον, εἰς μνημόσυνον αὐτῶν . . . ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἀπέκειτο τὸ θλιβερὸν ἔργον, νὰ χαράξω ἐνταῦθα, τὸν βίον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὴν πικράν τελευτὴν τοῦ Γεωργίου ***.

Ἡ κατωτέρω βραχεὶα αὐτοῦ βιογραφία ἐξήχθη ἐκ τῶν ἀτελῶν περὶ τοῦ μακαρίτου σημειώσεών μου.

Ὁ Γεώργιος ἐγεννήθη δευτερότοκος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰς ἀρχὰς τοῦ 1819 ἔτους.

Περὶ τῆς βρεφικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὀλίγα τινὰ ἀπομνημονεύονται. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ νηπιότητί του δὲν προεμήνυε τὸ μετὰ ταῦτα μεγαλοφυῆς αὐτοῦ. Πάντες δὲ οἱ τῆς οἰκογενείας καὶ οἱ ξένοι ἀπεκάλουν αὐτὸν *Κεφάλιαν*, ὡς ἔχοντα δυσανάλογον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἀνάστημα, καὶ τὸν ἐνέπαιζον, συγχρόνως διὰ τὸ *χοιδοκεφάλιον* του, ἐνῷ οἱ ἔπαινοι ὅλων ἀπετείνοντο πρὸς τὸν πρωτότοκον.

Ἀγνοῶ ἐπὶ πόσον χρόνον διήρκεσεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὕτη ἡ περὶ τοῦ Γεωργίου πρόκλησις· ἀλλ' ὅτε τὸ 1833 ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέστρεψεν ἐξ Ὀδησοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὔρε τὸν Γεώργιον, δεκατετραετὴ μόνις, μυριάκις εὐμαθέστερον αὐτοῦ, διότι εἶχε περαιώσει τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐγίνωσκε τὴν Ἑλληνικὴν, ἐνῷ ὁ ἕτερος ἦτο πεζώτατος ἑλλητιστής.

Ὁ Γεώργιος περαιώσας τὰ γραμματικὰ καὶ τὰ ποιητικὰ ὑπὸ διδάσκαλον τὸν Συνέσιον Γ. μαθητὴν τοῦ *Κουρουτσεσμέ*, ἐφίετο νὰ διδασκῇ ἐπιστήμας καὶ γλώσσας. Διὸ, καὶ ζῶντος καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, συμβάντα τὸ 1834, ἔτρεχεν εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα, καὶ ἰδίως εἰς τὸ ἀκμάζον τότε ὑπὸ τὸν Γερμανὸν Γυμνάσιον τῶν *Ταταούλων*, ἵνα ἀκροασθῇ τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Διδάσκων δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ τρυφερᾷ ἡλικίᾳ καὶ διδασκόμενος, ἔμαθε τὰ Λατινικὰ παρὰ τῶν δυτικῶν ἱερέων τοῦ Σταυροδρομίου, εἰς δὲ τὰ Γαλλικὰ ἐτελειοποιήθη μόνος.

Ἐξέμαθεν ἐπίσης τὴν Ἀγγλικὴν, ἔχων μαθήτριάν του εἰς τὰ Ἑλληνικὰ, ἧμα δὲ καὶ διδάσκαλόν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν μητέρα τοῦ τότε ἐν Κωνσταντι-

νουπόλει πρέσβειος τῆς Ἀμερικῆς, **Brown** καλουμένου, ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοὺς δύο ἀδελφοὺς κατέλαβε παιδαριώδης μανία τοῦ συγγράφειν καὶ στιχουργεῖν.

Ἀλλ' ὁ Γεώργιος, ἐπὶ τέλους, ἔκρινε τὰς ἀσχολίας ἐκείνας ἀναξίας ἑαυτοῦ, καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας, δεκαπενταετῆς μόλις ὄν. Τότε ἔγραψε ποίημά τι ἐπιγραφόμενον ἡ *Τουρκοπούλα*, ὅπερ ἐνθυμῶμαι ὅτι ἔκρινον οἱ ἀναγνόντες ἀντάξιον σχεδὸν τῶν Σουτσαίων ἔργων, τὰ ὅποια, ὁμολογητέον, εἶχεν ὁδηγὸν ἢ μετὰ ταῦτα γενὰ τῶν ποιητῶν μας.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ ἕσα ἄλλα μετὰ ταῦτα ἐποίησε, νευρώδη καὶ γέμοντα φαντασίας διαπύρου, ἀλλ' ἀκανόνιστα, προσέφερεν ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν Ἡρακλειστον, ἵνα, καὶ κατὰ τοῦτο μεμνηθῇ τὸ Πλάτωνα, τοῦ ὁποίου ἦν ἄκρος ζήλωτής, ὅπως παραδοῦθαι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας.

Τὸ 1835 φίλος τις, μετὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ πρῶτον ἐταξείδευον ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου μέχρι Σμύρνης, μετέβη εἰς Σάμον, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Γεώργιον νὰ συγγράψῃ πραγματεῖαν ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν περὶ τῆς νήσου ἐκείνης. Τὸ ἔργον προσεφέρθη εἰς τὸν τότε ἡγεμόνα τῆς Σάμου Στέφανον Βογορίδην, καὶ ὁ πεπαιδευμένος οὗτος ἀνὴρ ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι ἐκεῖνο ἦτο φιλοπόνημα δεκαεξαετοῦς νεανίου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἤρχισεν γράφειν δῶμά τι, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκυρίευσεν αὐτὸν φιλοδοξία ἀκάθεκτος ἵνα κηρύξῃ ἀπ' ἁμβωνας. Ὁ πρῶτος δὲ λόγος, ὃν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προσεσχέδιασεν ἦτο μελέτη περὶ θανάτου, μελέτη φεῖ! ἣτις παρεκλούθησεν αὐτῷ μέχρι τέλους καὶ ἔφερεν ἰσως αὐτὸν εἰς τὸ πικρὸν μνημὶά του!

Τότε ἀκριβῶς προσεβλήθη τὸ πρῶτον τὴν υγιάν φρονῶν, ὅτι πάσχει πληθῶραν αἵματος, διότι εἶχε συνεχεῖς ἐξάψεις, πρὸς θεραπείαν κατέφευγεν, ἀνευ ἱατρικῆς συμβουλῆς, εἰς ἀφαιμάξεις, εἰσερχόμενος εἰς κουρεῖον καὶ φλεβοτομούμενος.

Τῷ 1836, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἠδυνήθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἑλλάδα πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν δὲ τούτου ἀνεπτύχθη ὁλοσχερῶς ὁ παράδοξος καὶ εἰς ὀλεθρον ὠθήσας αὐτὸν χαρακτήρ τοῦ Γεωργίου. Τὸ φύσει ἀνήσυχον καὶ φίλερι καὶ ἀπότολμον αὐτοῦ ἐπὶ ἐξήρπασεν.

Φιλόδοξος εἰς ἄκρον, ἐθήρευσεν περιστάσεις ἵνα φημισθῇ, θαυμασθῇ παρὰ πάντων. Τούτου ἕνεκα, συνθεῖς λόγους φιλοσοφικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς, ἐμφανίζεται εἰς τὸν τότε ἐνάρετον Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν ΣΤ'. καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν ἵνα κηρύξῃ αὐτοὺς ἀπ' ἁμβωνας.

Ὁ Παναγιώτατος ἐξεπλάγη, ἀκούσας αἴτησιν ταύτην πρωτοφανῆ, γινομένην ὑπὸ μερκαίου ἐντελῶς ἀγενεῖου.

— Ποῖος εἶσαι, τέκνον μου; ἐρωτᾷ.

— Ὁ Γεώργιος ἀπαντᾷ, τέκνον πνευματικὸν τῆς Παναγιότητός σου καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Ἐπαινῶ τὸν ζήλόν σου, ἀλλ' οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε τὸ σχῆμά σου ἐπιτρέπουν νὰ κηρύξῃς, λέγει μετὰ γλυκύτητος ὁ σεβασμῖος ἱεράρχης.

— Καὶ δίδει σοφίαν, ἀπαντᾷ μειδιῶν πικρῶς ὁ Γεώργιος, ὁ πῶγων καὶ τὸ καλυμμαύχιον; Δὲν τὸ πιστεύω.

Ὁ Πατριάρχης ταραχθεὶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ αὐθαδεῖα, ἠδημόνησεν, ἀλλὰ καταστείλας τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἐπαναλαβὼν τὸ ἀτάραχον τοῦ ἱεράρχου ἤθους.

— Ἦρα σου καλὴ, χριστιανέ μου, εἶπε μόνον καὶ αὐθημερὸν ἐμήνυσεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Γεωργίου νὰ περιορίσῃ τὸν υἱὸν της, διότι ἄλλως, θέλει τὸν στείλει εἰς ἐξορίαν, πρὸς σωφρονισμόν.

Τὸ μήνυμα τοῦτο, συνδυαζόμενον πρὸς ἄλλα παράδοξα κινήματα τοῦ Γεωργίου, ἐλύπησε καιρίως τὴν δύστηνον μητέρα, ἣτις ἐκτοτε ἐζήτηε νὰ εὕρῃ θέσιν τινά, ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα μακρύνῃ αὐτόν.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου συνέδρε τὸν Γεώργιον στενωπᾷ φίλια μετὰ τινος Κυρίου Μ. . . Χιολατίνου, ἀνδρὸς παιδείας τινὸς κατόχου, ἀλλ' ὡς ἐφάνη ἀκολούθως, δολόφρονος. Μόνος του ὄχι βεβαίως, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ καὶ ἰσως ἄλλου τινος, ἐσχεδίασαν τὴν ἀνατροπὴν τῆς σουλτανικῆς κυβερνήσεως ὑπάρχον καὶ ἄλλοι συνωμῶται; καὶ διὰ τινων μέσων ἐπεχείρουν τοῦτο; ἄγνωστον. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Γεώργιος ἔρχεται εἰς δεινὰς ἐριδας πρὸς τὸν Μ. . . καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν. Ὁ δόλιος φίλος ὑπακρίνεται ὅτι δέχεται, παρακαλεῖ τὸν Γεώργιον, ἀνύποπτον, ὡς ἡ καρδία του, ἵνα ἔλθῃ παρ' ἐκείνῳ καὶ συμφωνήσωσι δῆθεν περὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ τρόπου τῆς μάχης· ἀλλ' ὡς ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης ἄγει στρατιώτας ὀθωμανοὺς καὶ παραδίδει αὐτὸν εἰς χεῖρας των.

Εὐκόλον νὰ φαντασθῇ τις τὸν τρόμον τῆς δυστήνου μητρὸς, μαθούσης τὴν φυλάκισιν τοῦ φιλοτάραχου υἱοῦ της, ὃν εἶδον πολλοὶ ἀπαγόμενον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Τοπχανά*. Ἔδει νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ διέμεινεν ἀτάραχος· καὶ ὅτε τὴν ἐπιούσαν διὰ τῶν ἐνεργειῶν φίλων καὶ τινος Πρεσβείας κατωρθώθη ἡ ἀποφυλάκισίς του, ὁ Γεώργιος ἐπανῆλθε θριαμβεύων εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐδείκνυσεν εἰς ὅλους τὸ πιστόλιον, ὅπερ ἔκρυπτεν, ἐντὸς τοῦ ὑποδήματός του.

Ἐκτοτε οἱ φόβοι καὶ αἱ ἀνησυχίαι τῆς μητρὸς

ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐπηρέασασι μάλιστα ἐτι πλέον τὴν ἀσθενή της υγείαν. Δὲν κατεπραυνθήσαν δὲ εἰμὴ ὅτε, χάρις εἰς φίλον Σμύρναϊον, ὁ Γεώργιος προσε- κλήθη, ἀρχομένου τοῦ 1837, καθηγητῆς τῆς Ἑλλη- νικῆς φιλολογίας εἰς τὸ τότε ἐν Βουρνόβῃ ιδιωτικὸν Γυμνάσιον τοῦ Γάλλου Κ. Βουχ.

Παραλείπω τὰς συντόμους ἐπιστολάς, δι' ὧν ἀν- αγγέλλει καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὰ τῆς ἀφίξεώς του καὶ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑπο- δοχῆς εἰς Σμύρνην, καὶ δημοσιεύω μόνην τὴν ἐξῆς, ἣν ἔγραψε, μετὰ τινων μηνῶν παρέλευσιν·

« Μῆτερ φιλότατη!

« Προχθὲς δὲν ἔλαβα καιρὸν νὰ σᾶς διηγηθῶ τὰ κατ' ἐμὲ, ἀλλ' ἰδοὺ, δὲν εἶμαι πλέον εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ροῦ, ὅπου ἤμην μὲν εὐτυχῆς καὶ τιμώμενος, ἀλλ' ὅπου μετὰ δυσκολίας ἐπληρωνόμην. Κατέβην εἰς Σμύρνην μὲ σκοπὸν νὰ συστήσω ἄλλο Γυμνάσιον ἐγὼ μόνος. Συνήθροισα ὅ—6 διδασκάλους, Ἰταλὸν, Ἀγ- γλον, τῆς ζωγραφικῆς. Εἶναι πολυδιήγητα ὅσα διέ- τρεξαν ἐν τῷ μεταξύ. Γενόμενος φίλος μὲ ὅλους τοὺς προὔχοντας, τοὺς ἐκάλουν εἰς ὁμήγουριν κάθε ὀλίγον κ' ἐδημηγόρουν ὑπὲρ τοῦ Γυμνασίου μου. Ἀπέτυχα, τὸ Σχολεῖον δὲν ἐσυστήθη, ἀλλὰ μὲ διώρισαν Σχολ- ἀρχην εἰς τὸ Μεγάλον Γυμνάσιον (1).

« Τὴν προπαρελθοῦσαν Κυριακὴν εἶχαν συνέλθει ὑπὲρ τοῦ 300 εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Γυ- μνασίου, οἱ πλεῖστοι ἔμποροι, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀπήγγειλα λόγον ἐνάρξεως. Ἐπρεπε νὰ σᾶς ἔχω παροῦσαν, μῆτερ μου, διὰ νὰ ἰδῆτε! Ὅλοι ἐπλη- ρώθησαν θαυμασμοῦ. Ἄλλοι θέλουν σᾶς γράψουν περὶ τῆς φήμης μου (2).

« Τρία δωμάτια μ' ἔδωκαν, πρὸς κατοικίαν, ἐν- τὸς τῆς Σχολῆς. Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸν λόγον μου ἐ- πληρώθησαν καὶ τὰ τρία ἀπὸ ἔμπορους, οἵτινες ὁμο- φώνως μὲ συνέχαιρον, ὀνομάζοντες, οἱ μὲν *Οἰκονό- μοι*, οἱ δὲ *Ὀμήρου φαττασίαι* ἔχοντα.

Ἡ σχολὴ ὅμως εἶναι πτωχὴ, καὶ ὁ μισθός μου δὲν ὑπερβαίνει, κατὰ τὸ παρὸν, τὰς 4,000 γρόσια. Ὁ Κούμας κατέχων αὐτὴν τὴν θέσιν ἐλάμβανε 5,000 μόνον. Ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῶν μελετῶν μου, γλυκυτά- τη μῆτερ! Ἀλλὰ σεῖς τί κάμνετε; ὦ! ἤθελα παραι- τήσῃ ὅλα, καὶ αὐτὴν τὴν δόξαν, διὰ σᾶς, γλυκεῖά μου μῆτερ!

« Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ὑψηλὴ θέσις, ὑψηλὴ διὰ τὴν τι- μὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν, πόσον διήγειρεν ἐναντίον μου ὅλα τὰ διδασκαλάκια. Ἀλλ' ἐγὼ ἐξουσίασα μὲ τὴν δύνάμιν τοῦ λόγου, μὲ τῆς ἡλικίας μου καὶ τῶν μα- θήσεων τὸ μέσον, τὴν καρδίαν τῶν ἐντίμων ἐμπό-

ρων καὶ τοῦ κοινοῦ, ἐκρήμνισα ὅλους τοὺς ἄλλους. Ἐὰν ἦσθε εἰς Σμύρνην, ἠθέλετε ἰδεῖ τὸν υἱὸν σας λαμ- βάνοντα τιμὰς καὶ δόξαν, τὴν ὁποίαν οὔτε ἡ δυστυ- χία τῆς μητρὸς του, οὔτε οἱ φρικτότεροι κίνδυνοι ἠμπόρεσαν νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν. Καὶ αὐτὴ ἡ γλυκεῖα, ἡ ἀγαπητὴ μήτηρ του ἔγινε θῦμα τῆς δόξης ταύτης. Ἀλλὰ πόσον παρακαλῶ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ζωὴν σας!

« Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν εὔρε μέρος, ὅπου νὰ δρέψῃ τόσον ἐνωρὶς δάφνας, ἀλλ' ἐγὼ, μῆτερ, δεκαοκτὼ χρόνων μόλις, θαυμάζομαι ἀπὸ ὀλόκληρον κοινόν, καὶ εἶμαι τὸ ἀντικείμενον τῶν ὁμιλιῶν των. Τὸ τί ἔκαμαν εἶναι ἀπερίγραπτον. Ὁ Κ. Δ. Παπᾶς, φίλος ἐξ Ὀδησοῦ, ἔρχεται αὐτοῦ καὶ θέλει σᾶς διηγηθῇ τὰ πάντα. Ἐχω τοὺς υἱούς του μαθητάς μου.

« Τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐσάλευσεν ὅλην τὴν Σμύρ- νην, δὲν τὸν ἐτύπωσαν ἀκόμη, μολονότι τὸ κοινόν τὸν ζητεῖ. Γράφω εἰς τὴν Ἑφημερίδα τοῦ Κ. Κλά- δου (1). Σᾶς στέλλω ἐν φύλλον, εἰς ὃ εὐρίσκεται ἄρ- θρον γραμμένον ὑπὸ τινος τῶν λογίων τῆς Σμύρνης ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἄλλο ἐκτεταμένον ἐδικόν μου, διὰ τοῦ ὁποίου χλευάζω τοὺς ἀντιπράξαντας εἰς τὰ σχέδιά μου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔκαμε κρότον ἐδῶ, μῆτέρ μου.

« Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων εὐχαριστήσεων, ἡ ψυχὴ μου περιχύνεται ἀπὸ θλίψιν, ὅταν μ' ἔλθετε σεῖς εἰς τὸν νοῦν μου, μῆτερ, σεῖς, ἀγαπητὴ μου, καὶ λυποῦμαι, ὅτι εἴσθε ἀκόμη ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν σας. Κατέχω τὴν καθέδραν τοῦ Κούμα καὶ τοῦ Οἰκονόμου· ἀλλ' εἶμαι καὶ ἄξιος; Θά προσπαθῶ νὰ γίνω... Ἄλλαι ἐπιθυμίαι ἤρπα- σαν τὴν ψυχὴν μου καὶ ἴσως τὰ Παρίσια σημαδεύσω. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ζῆτε, μῆτέρ μου· ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς τιμήσωμεν παλαίωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ταλαίπω- ροι μὲ τὴν τύχην, μὲ τοὺς ἐχθρούς μας, καὶ ζητοῦ- μεν νὰ ὑπερβῶμεν ὅλας τὰς δυσκολίας...

» ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἡ εὐτυχῶς εὑρεθεῖσα μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐγγράφων τοῦ Γεωργίου εἰκονίζει αὐτὸν πιστῶς. Τὸ δοξομανές του προδίδεται εἰς ἐκάστην γραμμὴν, ἡ δὲ περιαιτολογία δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ οὐδένα, διότι, τίς νεανίας δεκαοκταετῆς, τοσούτων καὶ τοιούτων αἰφνης τυχῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν, δὲν θὰ ἐμεγαλεύχῃ πολὺ περισσότερο καὶ ἐπιδει- κτικώτερον; Ἀλλ' αἷτιος τῶν τελευταίων βρασάνων τῆς μητρὸς, θλίβεται, μεταμελεῖται, ζητεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, καὶ πρὸς τοῦτο τῇ παρουσιάζει δύο μαγευτικὰ καὶ παρηγορητικὰ ἰνδάλματα, ἐνέστῳ- σαν φήμην καὶ μέλλουσιν δόξαν.

Ἡ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ ἡ γενομένη πρὸς τὸν Γεώρ-

(1) Ἐννοεῖ τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν.

(2) Ὑπεσημείωσα ἐπίτηδες λέξεις τινὰς αἰτινες δεικνύ- ουσιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ιδέαν τοῦ Γεωργίου.

(1) Τὸν Ἰονικὸν παρατηρητήν.

γιον ὑπὸ τῶν Σμυρναίων, ἀνδρῶν ἀγαθῶν μὲν, ἀλλ' ἐπιπολαίων περισσώτερον ἴσως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, κατὰ τὰ αἰσθήματα, τὰς συμπαθείας καὶ τοὺς θαυμασμούς των, ἠδύναντο ἴσως νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ εὐτυχέστερον αὐτοῦ μέλλον, ἂν διὰ τοῦ παραδόξου καὶ ἐριστικοῦ χαρακτῆρός του δὲν ἠρέθιζε κατ' αὐτοῦ τὴν χολὴν καὶ τὴν ἐχθροπάθειαν τῶν ὁμοτέχνων του, καὶ ἰδίως τοῦ Ἀνθρώπου τῆς Σμύρνης, τοῦ παπᾶ Βενεδίκτου (1), ὥστε τὸν φιλότιμον καὶ ἀταπείνωτον ἐκείνον χαρακτήρα τοῦ Γεωργίου νὰ πληγώσωσι καίριως καὶ νὰ ὠθήσωσιν αὐτὸν εἰς τρομερὸν καὶ ἀπεγνωσμένον ἐγκλημα

(Ἔπεται συνέχεια.)

Η ΙΑΣΜΗ ΤΟΥ ΦΙΓΛΙΝΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Edouard Laboulaye.)

(Συνέχεια Ἰδε φυλλ. 307.)

Γ'.

Ἄμα ἐγερθεὶς, μετὰ δυσκολίας τινὸς ἐτακτοποίησα τὰ ἐπεισόδια τῆς τετραρχμένης ἐκείνης νυκτός· εὗρισκόμεν δ' ἐμπεριδευμένους πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς ἀληθείας. Ν' ἀποταθῶ εἰς τὸν ἐφημέριον ἦτο ἀνωφελές, διότι ἦτο φανερόν ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος δὲν ἐγνώριζε τίποτε· ἡ οἰκία ἦτο τόσῳ μεγάλη, ὥστε ἐκ τοῦ δωματίου του δὲν ἤκουσε βεβαίως τίποτε. Ἕνα μόνον τρόπον ἐπιτυχίας ἔβλεπα, νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν οἰκονόμον. Ὅταν πρόκηται περὶ ἐρωτικῶν πραγμάτων, ὅσον γραῖται καὶ ὅσον εὐσεβεῖς καὶ ἂν ἦναι αἱ γυναῖκες, ἔχουσι περισσοτέραν κρίσιν εἰς τὸν μικρόν των δάκτυλον παρὰ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς γῆς εἰς τὸν ἐγκέφαλόν των· διευθύνθην λοιπὸν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ εὔρον τὴν Μαγδαληνὴν.

Δὲν εἶχον ἀνάγκην προφάσεως· ἡρώτησα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πόθεν προήρχετο ἡ ὠραία μουσικὴ, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε ὅλην τὴν νύκτα.

« Ἦμην βεβαία, ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑφούσα εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς βραχίονας, σὲ τὸ εἶπα Σάνδρα (*). Σάνδρα ποῦ εἶσαι; Ἐλὰ ἐδῶ. »

Πρὸς ταύτας τὰς λέξεις εἶδα ἐξερχόμενον γείτονος δωματίου χαριέστατον φάντασμα. Νέα κοπέλα ἀπλὴν λευκὴν φούσῃ ἐνδεδυμένη με ἐσφιγμένον σθητόδεσμον, καὶ ἔχουσα τοὺς ὤμους κεκαλυμμένους διὰ μετὰξωτοῦ μανδυλίου, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσάν καὶ ἰδοῦσά με ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἤρπασεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ τὴν ἔσυρεν ἐνώπιόν μου ὡς ἐνοχὸν πρὸς δικαστήν.

(1) Ὁρα φυλλάδιον τοῦ φίλου μου I. I. Σκυλίσση ἐν Σμύρῃ τὸ 1846.

(*) Ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρα (Alessandra).

— Κόρη κακὴ, ἐκραύγαζε, δὲν σὲ τὸ εἶπα ἑκατὸν φοραὶς αὐτὴν τὴν νύκτα, ὅτι μὲ τὰ παιγνίδιά σου θὰ ἐμπόδιζες αὐτὸν τὸν εὐλογημένον κύριον νὰ κοιμηθῇ! Τὴν βλέπετε, κύριε· εἶπέτε ἂν δὲν εἶμαι δυστυχὴς μάννα· δὲν ἔχω οὔτε ἡσυχίαν πλέον οὔτε ἀνάπαυσιν. Τί βάρος εἶναι κόρη δεκαεπτα ἑτῶν, χωρὶς κεφάλι καὶ χωρὶς μυαλόν! »

Ἡ Σάνδρα ἐκοκκίνιζε κύπτουσα τὸ μέτωπον καὶ δὲν ἔλεγε λέξιν. Ἐγὼ δὲ τὴν παρετήρουν μετ' ἀπορίας· ἦτο γυνὴ πρὸ τόσου καιροῦ δὲν ἔβλεπα παρὰ κούκλας.

Ὑψηλὴ, εὐθυτενὴς καὶ, ὡς λέγει τὸ ᾄσμα,

Larga di spalle e stretta in centurella (*),

εἶχεν εἰς τὸ ἀνάστημα φυσικὴν εὐγένειαν· χαρακτηρισ μεγάλοι, ὀφθαλμοὶ μέλανες, ὀφρύες τοξωταὶ ἔδιδον εἰς αὐτὴν σχῆμα βασιλικόν· βλέποντος δ' αὐτὴν ἤλαττώθη ὁ θυμὸς μου κατὰ τῶν ἐμποδισάντων με νὰ κοιμηθῶ.

Ἡ Σάνδρα ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν.

« Ὁ Κύριος, εἶπε, ἔρριψεν αὐτὴν τὴν νύκτα. . ; »

Καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα ἐμειδίασαν ἐν ταύτῳ, ἂν καὶ κατέβαλλεν ἀγῶνας διὰ νὰ τηρήσῃ ὠραίαν σοβαρότητα.

Τὸ μειδίσμα τοῦτο ἐνέπνευσε νέαν μανίαν εἰς τὴν Μαγδαληνὴν.

— Νομίζεις ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς νὰ τελειώσουν αὐτά; Νομίζεις ὅτι τίμιον σπῆτι καθὼς εἶναι τοῦ προστάτου, εἴμπορεῖ νὰ μείνῃ πολὺν καιρὸν φωλεὰ ἀγαπητικῶν;

— Ἀλλὰ, ὑπέλαβον καὶ ἐγὼ, ὅλα αὐτὰ μίαν φορὰν γίνονται· εἶναι ἐποχὴ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ περάσωμεν, καὶ καλὸς γάμος . . .

— Ἀ! ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ, λέγετε χρυσὰ λόγια, ὡς ὁ βασιλεὺς Σολωμών. Καλὸς γάμος! αὐτὸ ἐπαναλαμβάνω καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ξηρὸν καὶ σκληρὸν αὐτὸ κεφάλι. Καλὸς γάμος! μίαν λέξιν ἂν εἶπῃ γίνεταί ἡ πρώτη τοῦ Φιγλίνου καὶ σωστὴ κυρία εἰς τὴν ἐκκλησίαν· τὴν ἡῶρα ἄνδρα ὁ ὁποῖος τὴν ἀγαπᾷ, ἔχει ὠραῖον ἐπάγγελμα, πατέρα πλουσιώτατον. .

— Δὲν τὸν θέλω, δὲν τὸν θέλω τὸν γύφτον σου, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ ἡ Σάνδρα. Διὰ δὲ τὸν πατέρα του δὲν ἔλεγες τὰ αὐτὰ πρὶν θελήσῃ ὁ Καίσαρ νὰ μ' ἐπάρῃ. Ἐλεγες εἰς ὅσους ἠθελαν ν' ἀκούσουν, ὅτι ἡ πάντα τὸν Κύριόν μας, καὶ ὅτι πρὸ τῆς διανομῆς εἶχε πάντοτε κατὰ μέρος μερικὸς σάκκος ἐκ τῆς συγκομιδῆς. Δὲν θέλω μήτε τὰ χρήματά του μήτε τὸν υἱόν του.

— Ἰδοὺ, κύριε, ἰδοὺ αἱ νέαι τῆς ἐποχῆς μας, ὑπέλαμβανεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑφούσα τοὺς ὤμους καὶ χειρονομούσα· δὲν εἰζέφουν ὅτι ὁ ἔρως ἀρχίζει μὲ τραγούδια καὶ τελειώνει μὲ δάκρυα καὶ λύπας. Βλέπουν

(*) Πλατεῖα τοῦ ὤμου καὶ στενὴ τὴν ζώνην.